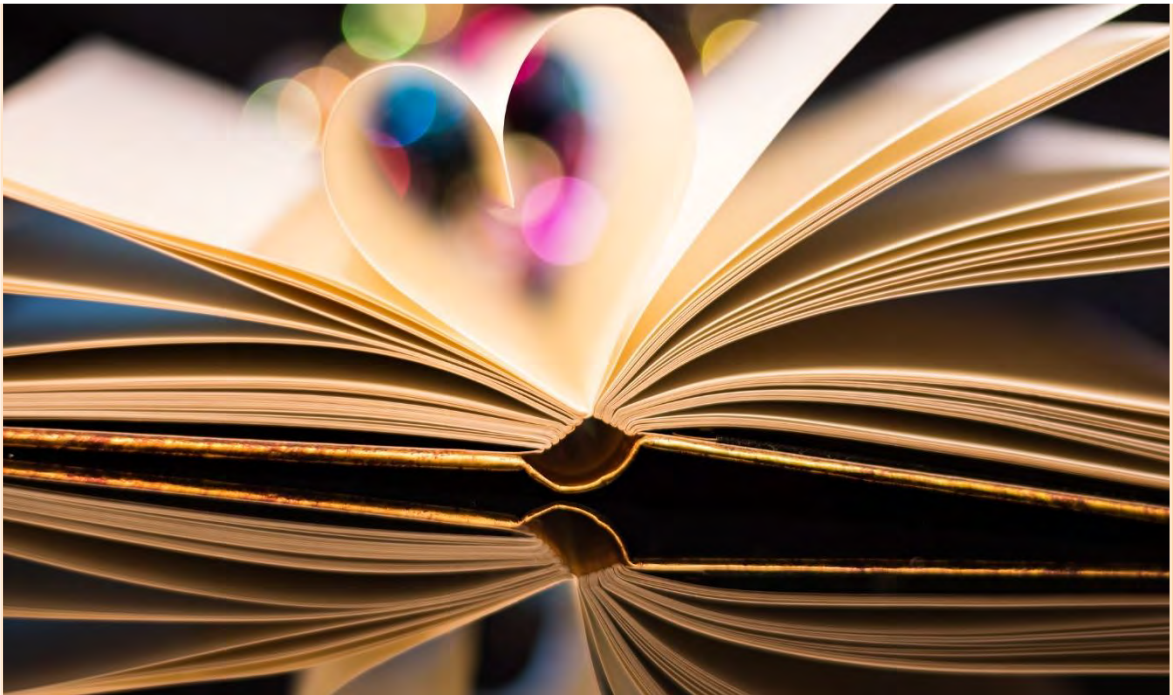

2023

Vybrané sociálne hľadiská časť 3

Vyhradené zákazky
Udržateľný rozvoj, etické nákupy
Znižovanie administratívnej záťaže

Február 2023

Tento projekt je financovaný z Európskeho sociálneho fondu.

Európska únia
Európsky sociálny fond

Obsah

Zoznam skratiek	2
Úvod	3
1 Vyhradené zákazky	5
1.1. Možnosti podpory	5
1.2. Prínosy aplikácie sociálneho hľadiska	10
1.3. Príklady z praxe	10
1.4. Odporúčania	12
2 Udržateľný rozvoj, etické nákupy	12
2.1. Možnosti podpory	12
2.2. Prínosy aplikácie sociálneho hľadiska	22
2.3. Príklady z praxe	24
2.4. Odporúčania	25
3 Znižovanie administratívnej záťaže	26
3.1. Možnosti podpory	26
3.2. Prínosy aplikácie sociálneho hľadiska	32
3.3. Príklady z praxe	33
3.4. Odporúčania	34
Záver	36
Užitočné odkazy a zdroje	37

Zoznam skratiek

DNS	Dynamický nákupný systém
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
JED	Jednotný európsky dokument
MSP	Malé a stredné podniky
Obstarávateľské subjekty	Verejný obstarávateľ, obstarávateľ, osoba podľa § 8 zákona o verejnom obstarávaní, externá spoločnosť zabezpečujúca verejné obstarávanie, resp. ich zamestnanci
PHZ	Predpokladaná hodnota zákazky
Projekt	Národný projekt Zvyšovanie efektívnosti v oblasti verejného obstarávania na Slovensku
PTK	Prípravné trhové konzultácie
SR	Slovenská republika
SZVO	Spoločensky zodpovedné verejné obstarávanie
Úrad	Úrad pre verejné obstarávanie
Zákon o sociálnej ekonomike	Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení neskorších zákonov a iné.
Zákon o verejnom obstarávaní	Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Úvod

Špecifická príručka Vybrané sociálne hľadiská časť 3 nadväzuje na predchádzajúce dve príručky rozpracovaním ďalších troch sociálnych hľadísk:

- vyhradená zákazka,
- udržateľný rozvoj, etické nákupy,
- znižovanie administratívnej záťaže.

Jednou z tém, ktorej sme sa venovali už v predchádzajúcich špecifických príručkách so zameraním na podporu sociálneho hľadiska, bola aj téma venujúca sa podpore zamestnanosti, a to najmä podpore začleňovania zraniteľných, znevýhodnených, či inak vylúčených osôb do pracovného procesu práve prostredníctvom aplikovania vhodných podporných nástrojov. Jedným z konkrétnych nástrojov podporujúcich uvedenú problematiku je aj zákonný inštitút s názvom „vyhradená zákazka“. Pri aplikovaní tohto inštitútu majú obstarávateľské subjekty možnosť stanoviť si, že uvedenej súťaže sa budú môcť zúčastniť len konkrétne „vyhradené“ subjekty“. Tému vyhradenia zákaziek je venovaná prvá kapitola.

V rámci verejných obstarávaní pri zabezpečovaní potrieb verejných obstarávateľov sú nakupované rôzne typy komodít. Medzi nakupovanými komoditami sa častokrát nachádzajú také tovary, či produkty, pri ktorých je nevyhnutné sa zamýšľať nad tým, či pri ich vypestovaní, výrobe, spracovaní, preprave, resp. niekde v rámci životného cyklu konkrétneho produktu nedošlo k porušovaniu určitých etických princípov a podmienok, napr. či v rámci osôb zapojených do výroby alebo produkcie nie sú zneužívané na prácu detí, prípadne či výroba nespôsobuje neprimeranú environmentálnu záťaž, alebo nie je zdraviu škodlivá. Aké druhy tovarov alebo komodít patria do tejto „rizikovej“ skupiny, ako udržateľne a eticky nakupovať a prečo je dôležité sa nad nákupmi v tejto rovine zamýšľať, sa dočítate v druhej časti tejto príručky.

Pravdou je, že nie vždy komplikované a zložité riešenia musia byť tie správne a práve v mnohých prípadoch aj jednoduchšie riešenia prinášajú pozitívny, ak nie častokrát aj lepší výsledný efekt. Takýmto riešením môže byť aj audit súťažnej dokumentácie k verejným obstarávaniam zo strany vyhlasovateľov

súťaží a následne jej zjednodušenie, teda zníženie administratívnej záťaže voči záujemcom o danú zákazku. Aj takýmto jednoduchým krokom je možné prispieť k zvýšeniu záujmu o účasť vo verejných obstarávaníach a možno mnohých potenciálnych záujemcov schopných dodať kvalitné požadované plnenie už neodradia častokrát prekombinované, nezrozumiteľné súťažné podklady, či prílohy k dokumentácii, v ktorých sa predtým strácali a nevedeli sa v nej zorientovať. Aké konkrétne efektívne opatrenia možno pre zníženie administratívnej záťaže prijať, sa dozviete v tretej kapitole tejto v poradí už tretej špecifickej príručky zameranej na podporu sociálnych hľadísk vo verejnom obstarávaní.

1 Vyhradené zákazky

1.1. Možnosti podpory

Sociálna politika sa týka každého z nás. Jedným z hlavných cieľov Európskej únie v rámci sociálnej politiky je vyvíjať a podporovať aktivity členských štátov smerujúce k uľahčeniu a začleneniu dlhodobo nezamestnaných, mladých, zdravotne postihnutých, či inak znevýhodnených osôb na trhu práce. Uvedené platí aj pre oblasť verejného obstarávania, v rámci ktorého môžu obstarávateľské subjekty, sekundárne a cielene prostredníctvom využitia sociálnych hľadísk podporiť vybrané skupiny. Jedným zo spôsobov podpory je inštitút vyhradenia zákazky v procese verejného obstarávania.

Právnym základom inštitútu vyhradenia zákazky je čl. 20 Smernice 2014/24/EÚ a čl. 38 Smernice 2014/25/EÚ, ktoré boli transformované do vnútroštátnej právnej úpravy – zákona o verejnom obstarávaní.

✓ **čom spočíva inštitút vyhradenia zákazky ?**

Podstata vyhradenia zákazky spočíva vo vyhradení, teda obmedzení práva účasti vo verejnom obstarávaní, resp. práva pre plnenie zákazky len pre hospodárske subjekty s osobitným postavením, resp. vymedzeným statusom, tzn. subjekty, ktoré boli zriadené za účelom vymedzených spoločensky prospešných činností.

Z pohľadu procesu verejného obstarávania ide v podstate o stanovenie špeciálnych statusových požiadaviek na záujemcu/uchádzača, resp. na subjekt, ktorý má zákazku plniť. Tieto sú potom predmetom vyhodnocovania zo strany obstarávateľských subjektov. V prípade, ak nimi uchádzač, resp. záujemca nedisponuje, verejný obstarávateľ je povinný ho v zmysle zákona o verejnom obstarávaní vylúčiť.

Obstarávateľské subjekty by mali predtým ako sa rozhodnú vyhradiť zákazku posúdiť, či predmet zákazky je vhodný na vyhradenie. Uvedené má význam predovšetkým v prípade zákaziek na stavebné práce, pri ktorých by nemuseli byť zdravotne postihnuté, resp. inak znevýhodnené, či zraniteľné osoby spôsobilé predmet zákazky aj reálne plniť.

Je preto dôležité, aby si obstarávateľské subjekty už v rámci fázy prípravy a plánovania verejného obstarávania overili, napr. prostredníctvom prieskumu trhu, prípravných trhových konzultácií alebo iným vhodným spôsobom, či na trhu existujú subjekty poskytujúce požadovaný predmet plnenia a bude tak zabezpečená hospodárska súťaž.

Vyhradené zákazky realizované obstarávateľskými subjektmi sa započítavajú do zákonnej 6 % kvóty verejných obstarávaní v zmysle § 10 ods. 7 zákona o verejnom obstarávaní, v ktorých bolo aplikované sociálne alebo environmentálne hľadisko.

Aké subjekty možno podporiť ?

Jedným z nástrojov, ktoré môžu obstarávateľské subjekty v rámci procesu verejného obstarávania využiť, je inštitút vyhradenia zákazky, ktorého cieľom je podporiť subjekty zamerané na pozitívny sociálny vplyv¹. V zmysle zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch sú nimi na účel vyhradenia zákazky registrované sociálne podniky, chránené pracoviská a chránené dielne, pričom zákon o verejnom obstarávaní rozširuje okruh subjektov o fyzické osoby so zdravotným postihnutím, ktoré vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť v rámci programu chránených pracovísk alebo chránených pracovných miest za predpokladu, ak aspoň 30 % zamestnancov registrovaných integračných sociálnych podnikov, zamestnancov vykonávajúcich prácu v chránených dielňach alebo zamestnancov programov chránených pracovných miest tvoria osoby so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnené osoby².

¹ Podľa § 2 ods. 1 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch pozitívnym sociálnym vplyvom je napĺňanie verejného záujmu alebo komunitného záujmu

² Znevýhodnenou osobou sa na účely zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch rozumie fyzická osoba, ktorá

- a) v predchádzajúcich šiestich mesiacoch nebola zamestnaná okrem zamestnania v pracovnoprávnom vzťahu, ktorého trvanie nepresiahlo v úhrne 40 dní v kalendárnom roku, ktorej zdaniteľné mesačné príjmy nepresiahli v úhrne sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu, ktorá nie je poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku a ktorá
1. je mladšia ako 26 rokov veku, ukončila príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie²) v dennej forme štúdia pred menej ako 2 rokmi a od jej ukončenia nemala zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov,
 2. je staršia ako 50 rokov veku,
 3. je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie³) najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov,
 4. dosiahla vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie podľa osobitného predpisu,

Sociálne podniky predstavujú osobitný typ podnikania, ktorého hlavným cieľom je už vyššie mienený pozitívny sociálny vplyv. Sociálne podniky môžu podnikáť v rôznych právnych formách napr. ako občianske združenie, nadácia, akciová spoločnosť atď.. Zákonná definícia ako aj podmienky registrácie sú obsiahnuté v zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch. Z hľadiska typu sa rozlišujú tri druhy sociálnych podnikov, a to:

- **integračný sociálny podnik** - je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb, pričom pozitívny sociálny vplyv sa meria percentom zamestnaných znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb. Pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý, ak integračný podnik zamestnáva najmenej 30 % znevýhodnených a zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov,
- **sociálny podnik bývania** - sociálny podnik bývania je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je zabezpečovanie spoločensky prospešného nájomného bývania. Pozitívny sociálny vplyv sa meria počtom bytov vo výstavbe alebo v prestavbe, počtom obstaraných bytov alebo percentom prenajímaných bytov,
- **iný registrovaný sociálny podnik** – v súčasnosti neexistuje zákonná definícia. Vychádzajúc z ust. § 6 ods. 1 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch je možné odvodiť, že ide o sociálny podnik, ktorý

-
5. žije ako osamelá plnoletá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jej starostlivosť alebo sa stará aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky,
 6. patrí k národnostnej menšine alebo etnickej menšine a potrebuje rozvíjať svoje jazykové znalosti, odborné znalosti alebo nadobúdať pracovné skúsenosti na účely získania trvalého zamestnania, alebo
 7. má trvalý pobyt v najmenej rozvinutom okrese,
- b) je osobou so zdravotným postihnutím, a to
1. je uznaná za invalidnú alebo
 2. nie je uznaná za invalidnú, ale má dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce jej telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia jej plnohodnotnému a účinnému zapojeniu sa do pracovného prostredia v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy má trvať najmenej dva roky (ďalej len „dlhodobé zdravotné postihnutie“); dlhodobé zdravotné postihnutie sa preukazuje lekárskeho posudkom podľa § 25a ods. 6 alebo rozhodnutím o nepriznaní invalidného dôchodku, z ktorého vyplýva pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 20 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, nie staršími ako dva roky.

dosahuje väčší pozitívny sociálny vplyv ako podnikateľ, ktorý obdobnú činnosť vykonáva na účel dosahovania zisku.

Rozlišovať medzi jednotlivými druhmi sociálneho podniku má význam aj z pohľadu zákona o verejnom obstarávaní, vzhľadom na to, že vyhradenie zákazky je možné pre rôzne druhy sociálnych podnikov pri jednotlivých postupoch verejného obstarávania.

Chránená dielňa a chránené pracovisko sú pracoviská zriadené právnickou osobou alebo fyzickou osobou, v ktorých sú zamestnaní občania so zdravotným postihnutím v pracovnom pomere, ktorí nie sú schopní nájsť si zamestnanie na otvorenom trhu práce, alebo pracoviská, v ktorých sa občania so zdravotným postihnutím zaškoľujú alebo pripravujú na prácu.

Za chránenú dielňu sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi viac ako jedno pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím, a na ktorom pracuje najmenej 50 % občanov so zdravotným postihnutím.

Za chránené pracovisko sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím a pracovné miesto sa nevytvára v chránenej dielni.

Zoznam registrovaných chránených dielní vedie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR na svojom webovom sídle, kde si môžu obstarávateľské subjekty overiť splnenie statusovej podmienky.

Pre naplnenie účelu efektívneho začlenenia znevýhodnených osôb na trh práce musí byť teda činnosť, ktorá je predmetom zákazky vykonaná len zamestnancami hospodárskeho subjektu s osobitným postavením. Pokiaľ by predmet zákazky realizovali zamestnanci úspešného uchádzača, ktorí však nie sú zamestnaní napríklad v chránenej dielni alebo chránenom pracovisku, alebo by daný predmet zákazky realizoval subdodávateľ tohto úspešného uchádzača, avšak nie zamestnancami chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, išlo by o obídenie zmyslu a účelu zákona o verejnom obstarávaní. Zároveň by išlo o konanie, ktoré je v rozpore s čestnou hospodárskou súťažou, keďže hospodárske subjekty, ktoré nie sú subjektmi s osobitným postavením, sa takéhoto verejného obstarávania nemohli zúčastniť z dôvodu, že daný predmet

zákazky by nebol v konečnom dôsledku realizovaný zamestnancami subjektu s osobitným postavením.

V rámci akého postupu je možné uplatniť vyhradenie zákazky ?

Zákon o verejnom obstarávaní umožňuje využiť inštitút vyhradenia:

- v rámci nadlimitného postupu zadávania zákazky,
- v rámci podlimitného postupu zadávania zákazky,
- v rámci zadávania zákazky s nízkou hodnotou.

Zákon o verejnom obstarávaní umožňuje aj tzv. priame zadanie zákazky subjektom s pozitívnym sociálnym vplyvom, ktoré je vyňaté spod pôsobnosti zákona o verejnom obstarávaní. V uvedenom prípade nejde teda o vyhradenie zákazky v priamom zmysle slova, no napriek tomu má rovnaký účel. Uplatnenie výnimky upravenej v ust. § 1 ods. 13 písm. u) a § 1 ods. 14 písm. a) zákona o verejnom obstarávaní je limitované naplnením zákonných predpokladov, ktorými sú okrem určenia dodávateľa aj stanovenie postupu, ktorými sú zákazka s nízkou hodnotou a podlimitná zákazka v prípade tovarov a služieb a zákazka s nízkou hodnotou v prípade stavebných prác. Vzhľadom na to, že ide o výnimku zo zákona o verejnom obstarávaní dôkazné bremeno odôvodňujúce aplikáciu predmetných výnimiek je na obstarávateľských subjektoch. V uvedenej súvislosti upozorňujeme, že výnimky sa nezapočítavajú do 6 % kvóty podľa § 10 ods. 7 zákona o verejnom obstarávaní uplatňovania sociálneho a environmentálneho hľadiska.

Informáciu o vyhradení zákazky, resp. jej časti uvedú obstarávateľské subjekty v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, resp. vo výzve na súťaž a v súťažnej dokumentácii.

Vyhradeniu zákazky pri jednotlivých postupoch ako aj splneniu informačnej povinnosti o vyhradení zákazky voči hospodárskym subjektom sa úrad bližšie venoval v špecifickej príručke [„Základná kniha o sociálnych hľadiskách“](#) a [„Vybrané sociálne hľadiská časť 1“](#).

Obstarávateľské subjekty majú možnosť využiť inštitút vyhradenia nielen v prípade celej zákazky, ale predovšetkým v prípade zákaziek vyhlásených nadlimitným alebo podlimitným postupom, má význam vyhradiť čo i len jednu

z častí zákazky, ak bola zákazka rozdelená na viaceré časti a podporiť tak vybrané subjekty.

1.2. Prínosy aplikácie sociálneho hľadiska

Aj napriek tomu, že subjekty zamerané na pozitívny sociálny vplyv sú v podstate podnikateľské subjekty s určitou „pridanou hodnotou“ spočívajúcou v podpore zamestnávania vybraných znevýhodnených skupín osôb na trhu práce, práve táto skutočnosť môže na druhej strane byť pre nich nevýhodou v „klasických“ vyhlásených verejných obstarávaníach, v ktorých vystupujú v konkurencii „bežných“ hospodárskych subjektov. Ovplyvniť to môže napr. skutočnosť, že spravidla ide o MSP, zamestnávajúce menší počet zamestnancov, ktorí môžu byť limitovaní napr. fyzickou aktivitou, maximálnym možným rozsahom plnenia, ktoré sú spôsobilé poskytnúť a inými skutočnosťami. Vyhradením sa konkurencia obmedzuje len na porovnateľné subjekty a môže byť tak zabezpečená čestná hospodárska súťaž. Uvedené však nevyklučuje, aby sa tieto subjekty zúčastňovali aj „klasických“ verejných obstarávaní, v ktorých môžu byť úspešné. Získanie zákazky na dodanie tovaru, poskytnutie služby, alebo stavebnej práce nemá pozitívny dopad len na podnik ako taký. Okrem finančnej podpory podniku je nepochybné, že získanie zákazky môže mať kladný vplyv aj na uspokojovanie bio-psycho-sociálnych potrieb zamestnaných zdravotne postihnutých, resp. znevýhodnených osôb, a tak mať v konečnom dôsledku dopad na zlepšenie kvality ich celého života.

1.3. Príklady z praxe

Doposiaľ nevidujeme, že by boli predmetom kontroly zákazky, v rámci ktorých bol napadnutý, resp. spochybnený inštitút vyhradenia zákazky, čo však nevyklučuje, že obstarávateľské subjekty v Slovenskej republike toto hľadisko aplikujú. Máme za to, že vplyv na uvedený stav má aj skutočnosť, že zákon o verejnom obstarávaní umožňuje (ako už bolo vyššie uvedené) zákazky s nízkou hodnotou a podlimitné zákazky v prípade tovarov a služieb a zákazky s nízkou hodnotou v prípade stavebných prác zadať mimo postupov zákona o verejnom

obstarávaní ako tzv. výnimky. Vzhľadom na absenciu rozhodovacej praxe úradu dávame preto do pozornosti príklad dobrej praxe z Českej republiky. Úspešným uchádzačom sa stalo združenie dodávateľov pozostávajúce zo spoločnosti TSB spol. s.r.o. a Fokus Praha, o.s., ktorí ponúkli realizáciu zákazky osobami so zdravotným postihnutím vo výške 50 % a zároveň predložili metodiku práce so zdravotne znevýhodnenými osobami, ktorým poskytujú primeranú pracovnú a psychosociálnu podporu. Obe spoločnosti sa zameriavajú na pomoc osobám s duševnými poruchami, ktorí pracujú napr. na pozícii pomocný záhradník.

Príklad č. 1

Sociálne hľadisko „Pracovné podmienky, dodržiavanie predpisov“

Forma aplikovania: vyhradenie zákazky

Predmet zákazky: Údržba verejnej zeleně a úklid veřejných prostranství ve dvou lokalitách městské části Praha 12

Postup zadania zákazky: nadlimitný

PHZ: 24 917 **000 Kč bez DPH**

Dĺžka trvania : september 2013 - august 2017

Súťažné podmienky:

- zákazka bola obmedzená len na znevýhodnené osoby, pričom znevýhodnenou osobou sa rozumel dodávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 50 % osôb so zdravotným postihnutím podľa § 67 zákona č. 435/2004 Sb. o zamestnanosti, ve znění pozdějších předpisu,
- uchádzač splnenie uvedenej podmienky preukazoval v ponuke predložením potvrdenia Úradu práce českej republiky alebo potvrdením alebo rozhodnutím orgánu sociálneho zabezpečenia, z ktorého bude vyplývať prekročenie hranice 50 % osôb so zdravotným postihnutím,
- zároveň verejný obstarávateľ vylúčil na účely preukázania splnenia podmienky možnosť použiť subdodávateľov,
- boli stanovené nasledovné kritéria na vyhodnotenie ponuky:
 1. ponuková cena 60 % - najvyšší počet bodov dosiahne ponuka s najnižšou cenou
 2. podiel realizácie verejnej zákazky osobami so zdravotným postihnutím 20 % - najlepšie bude hodnotená ponuka, ktorá ponúka najväčší celkový podiel v percentách osôb so zdravotným postihnutím
 3. spôsob realizácie verejnej zákazky 20 %

Počet hospodárskych subjektov, ktorí predložili ponuku: 11

1.4. Odporúčania

Obstarávateľské subjekty by sa mali snažiť nastavením súťažných podmienok čo najefektívnejšie podporiť subjekty s pozitívnym sociálnym vplyvom. Pri koncipovaní súťažných podmienok je potrebné myslieť predovšetkým na to, že cieľom je hlavne ich podpora a nie administratívne zaťažovanie.

Pri určovaní súťažných podmienok by preto mali obstarávateľské subjekty, najmä:

- v rámci fázy prípravy a plánovania procesu verejného obstarávania analyzovať trh a posudzovať, či je predmet zákazky na vyhradenie vhodný (celý alebo jeho časť/i) a existuje dostatok subjektov spôsobilých predložiť ponuku. Za rizikové sa javia predovšetkým zákazky na stavebné práce, pri ktorých je využívaný a hodnotený ľudský faktor,
- podmienky a požiadavky stanovené v súťažnej dokumentácii (aj vo vzťahu k využitiu inštitútu vyhradenia zákazky) formulovať jednoznačne, jasne a zrozumiteľne,
- pri nastavovaní súťažných podmienok posudzovať ich primeranosť vo vzťahu k cieľovej skupine dodávateľov,
- odrzkadliť sociálne hľadisko v zmluve a zaistiť dostatočný sankčný a kontrolný mechanizmus plnenia v zmluve.
- pre jednoduchšie identifikovanie vyhradených zákaziek môže byť efektívne aj zverejnenie informácie o nich na svojom webovom sídle.

2 Udržateľný rozvoj, etické nákupy

2.1. Možnosti podpory

Udržateľné a etické verejné obstarávanie v sebe zahŕňa niekoľko faktorov, a to najmä podporu environmentálnych, ekonomických, a sociálnych riešení. Hlavným cieľom takéhoto obstarávania je uspokojiť potreby obstarávateľského

subjektu pri nákupe tovarov, služieb alebo stavebných prác a zároveň minimalizovať negatívny vplyv takýchto nákupov na životné prostredie alebo rôzne sociálne oblasti.

Pre výber konkrétnych požiadaviek, týkajúcich sa udržateľných riešení a etických nákupov, je dôležité zodpovedať si niekoľko otázok, a to napríklad:

- Aká konkrétna **oblasť etických nákupov alebo udržateľného verejného obstarávania** má byť podporená? (napríklad rôzne ekologické riešenia, pracovné podmienky osôb, ktoré sa podieľajú na výrobe produktov a podobne),
- K akej fáze výroby sa vzťahujú požiadavky? (napríklad požiadavky pre výrobný proces materiálov, produktov...),
- Aké nástroje majú byť použité na dosiahnutie etických nákupov a udržateľného verejného obstarávania?

Pri výbere metód obstarávania by sa mali posudzovať a vyberať techniky na základe environmentálnych, spoločenských a finančných faktorov a nájsť taký prístup k obstarávaniu, ktorý dokáže optimalizovať vplyv obstarávateľského subjektu na jej zamestnancov a planétu a zároveň znížiť náklady.

Rôzne možnosti udržateľného obstarávania umožňujú obstarávateľským subjektom a tímom obstarávania nájsť metódu, ktorá najlepšie vyhovuje ich záujmom a cieľom udržateľnosti.

Spoločnosti sa snažia uplatňovať **udržateľnosť** na všetkých úrovniach životného cyklu výrobku, od výroby až po jeho vyradenie. Obstarávateľské subjekty môžu nakupovať položky od dodávateľov, ktorí používajú recyklované alebo opätovne použité materiály s cieľom znížiť vplyv výroby a nákupu týchto výrobkov na životné prostredie. Niektoré spoločnosti dokonca ponúkajú aj programy opráv alebo recyklácie, aby predĺžili životnosť svojich výrobkov alebo ich udržateľne zlikvidovali. Spoločnosti motivujú spotrebiteľov, aby výrobky, ktoré už nepovažujú za potrebné, vrátili spoločnosti, aby sa tieto predmety nedostali na skládky, ale naopak, aby sa vrátili k svojmu dodávateľovi na opravu alebo recykláciu.

Pri etickom obstarávaní je dôležité monitorovať, a ak je to možné hodnotiť etické postupy dodávateľov, aby bolo možné čo najefektívnejším spôsobom nastaviť vlastné ciele. Etické obstarávanie totiž môže zahŕňať rôzne podmienky vrátane pracovných a ľudskoprávných politík.

Myšlienka udržateľného verejného obstarávania získala v posledných rokoch obrovskú popularitu. Postupne sa zvyšuje množstvo subjektov, ktoré pracujú na tom, aby sa udržateľnosť stala súčasťou procesu ich obstarávania, a aby postupy a nástroje, ktoré vyžadujú, presiahli rámec zaužívaných postupov, ako je napríklad úsilie o dôkladnú recykláciu, a pracujú na tom, aby boli vyžadované aj iné nástroje alebo postupy.

V rámci spoločenskej zodpovednosti podnikov a v snahe vyhovieť meniacim sa preferenciám zákazníkov v oblasti udržateľnosti globálne spoločnosti neustále hľadajú spôsoby, ako z udržateľnosti urobiť základnú súčasť svojho podnikania. Implementácia udržateľnosti však nie je bez problémov. Je samozrejme dôležité myslieť na všetky jej stránky, ako napríklad odhad nákladov, ktorý si vyžaduje dôslednú analýzu. Taktiež je dôležité na strane obstarávateľských subjektov vedieť zadefinovať svoje požiadavky.

Napriek rôznym výzvam môže udržateľné obstarávanie viesť k znižovaniu nákladov a rizík a k rastu príjmov.

Obstarávateľské subjekty nakupujú rôzne komodity, u ktorých je stále obtiažnejšie vyhnúť sa otázkam, za akých etických podmienok boli vyrábané. Ide najmä o rôzne tovary (odevy, resp. textílie, elektronika, obuv), potraviny (káva, čaj, banány), a pod.. Pri etickom nakupovaní je preto potrebné dbať na skutočnosť, aké sú pracovné podmienky osôb, ktoré sa podieľajú na výrobe rôznych komodít, či nedochádza k nelegálnej detskej práci, nútenej práci, či miesto práce nemôže ohrozovať zdravie osôb, či nedochádza k extrémnym nadčasom, či pracovníci dostávajú spravodlivú odmenu za svoju vykonanú prácu, a či im táto pokryje životné náklady.

Keďže veľká časť produkcie týchto komodít prebieha v krajinách, ktoré nie sú členmi Európskej únie, a teda najmä v Afrike alebo Ázii, kde nie je kladený dostatočný dôraz na dodržiavanie ľudských práv a ekologické riešenia, je dôležité taktiež skúmať, či výroba určitých komodít nemá nepriaznivý dopad na prírodu

alebo človeka, či nedochádza k zamorovaniu pôdy, nadmernej spotrebe vody, alebo používaniu pesticídov.

Pri výrobe a produkcii tovarov je preto vhodné **pre zohľadnenie etického nakupovania vyžadovať súlad s prílohou X Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2014/24/EU zo dňa 26.2.2014**, ktorá obsahuje medzinárodné dohovory v sociálnej a environmentálnej oblasti v článku 18 ods. 2, a to:

- Dohovor MOP o slobode združovania a o ochrane práva organizovať sa č. 87,
- Dohovor MOP o vykonávaní práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať č. 98,
- Dohovor MOP o nútenej alebo povinnej práci č. 29,
- Dohovor MOP o zrušení nútenej práce č. 105,
- Dohovor MOP o minimálnom veku na prijatie do zamestnania č. 138,
- Dohovor o diskriminácii (zamestnaní a povolani) č. 111,
- Dohovor MOP o rovnakom odmeňovaní pracujúcich mužov a žien za prácu rovnakej hodnoty č. 100,
- Dohovor MOP o zákaze a o okamžitých opatreniach na odstránenie najhorších foriem detskej práce č. 182,
- Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy a jeho Montrealský protokol o látkach, ktoré porušujú ozónovú vrstvu,
- Bazilejský dohovor o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní (Bazilejský dohovor),
- Štokholmský dohovor o perzistentných organických znečisťujúcich látkach,
- Rotterdamský dohovor o udeľovaní predbežného súhlasu po predchádzajúcom ohlásení na dovoz a vývoz vybraných nebezpečných chemických látok a prípravkov (UNEP/FAO), Rotterdam, 10. septembra 1998 a jeho 3 regionálne protokoly.

Taktiež existujú rôzne organizácie, ktoré po splnení určitých podmienok ponúkajú svoje členstvo a vydávajú príslušné certifikáty a následne kontrolujú dodržiavanie všetkých podmienok, ktoré udeľovanie certifikátov podmieňovali.

Pre rôzne komodity, oblasti alebo fázy produkcie určitých výrobkov, uvádzame možnosti vyžadovania určitých certifikátov, ktorých získanie je podmienené dodržiavaním určitých podmienok a procesov. V praxi existuje niekoľko certifikátov, ktoré deklarujú garantovanie určitej požiadavky - ako Fair Trade, GOTS (Global Organic Textile Standard), FairWear Foundation a iné.

V súvislosti s vyžadovaním príkladmo uvedených značiek, resp. certifikátov je potrebné uviesť, že v zmysle § 42 ods. 7 zákona o verejnom obstarávaní, ak ide o obstaranie tovaru, stavebných prác alebo služieb s osobitnými environmentálnymi, sociálnymi alebo inými hľadiskami, verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu v opise predmetu zákazky, v kritériách na vyhodnotenie ponúk alebo v zmluvných podmienkach vyžadovať konkrétnu značku ako dôkaz, že tovar, stavebné práce alebo služby zodpovedajú týmto osobitným hľadiskám, ak:

- a) podmienky na udelenie značky sa vzťahujú len na kritériá, ktoré súvisia s predmetom zákazky a ktoré sú vhodné na opis predmetu zákazky,
- b) podmienky na udelenie značky sú založené na objektívne overiteľných a nediskriminačných kritériách,
- c) značka je výsledkom otvoreného, transparentného procesu, na ktorom sa môžu zúčastniť všetky zainteresované strany vrátane orgánov štátnej správy, spotrebiteľov, sociálnych partnerov, výrobcov, distribútorov a mimovládnych organizácií,
- d) udelenie značky je dostupné všetkým subjektom, ktoré o jej udelenie majú záujem a
- e) podmienky na udelenie značky určila osoba, nad ktorou hospodársky subjekt, ktorý žiada o udelenie značky, nemá rozhodujúci vplyv.

Podľa § 42 ods. 8 zákona o verejnom obstarávaní, ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ nevyžaduje, aby tovar, stavebné práce alebo služby spĺňali všetky podmienky na udelenie značky, uvedie, ktoré z týchto podmienok vyžaduje. Verejný obstarávateľ a obstarávateľ nesmú vyžadovať konkrétnu značku,

ak značka spĺňa podmienky podľa § 42 ods. 7 písm. b) až e) zákona o verejnom obstarávaní, ale na jej udelenie je potrebné splniť aj ďalšie podmienky, ktoré nesúvisia s predmetom zákazky; v tomto prípade môžu opísať predmet zákazky odkazom na podrobné špecifikácie značky alebo na jej časti, ktoré súvisia s predmetom zákazky a sú vhodné na opis predmetu zákazky.

Podľa § 42 ods. 9 zákona o verejnom obstarávaní, ak **verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ vyžaduje konkrétnu značku, musí prijať aj inú značku, ktorej podmienky na udelenie sú rovnocenné podmienkam na udelenie vyžadovanej značky.** Ak uchádzač alebo záujemca objektívne nemal možnosť získať príslušnú značku v určených lehotách, verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ musí prijať aj iné dôkazy predložené uchádzačom alebo záujemcom, ako je technická dokumentácia výrobcu, za predpokladu, že preukazujú, že tovar, stavebné práce alebo služby spĺňajú podmienky na udelenie konkrétnej značky alebo konkrétne podmienky, ktoré verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ vyžaduje.

Uvádzame príkladmo aj niektoré značky súvisiace s aplikáciou udržateľného a etického nakupovania:

1. Potraviny – káva, čaj, ryža, banány, kakao, cukor, vanilka, atď.

Značka - Fairtrade®. Značky Fairtrade sú registrované certifikačné značky a ochranné známky, ktoré vlastní a licencuje spoločnosť Fairtrade International. Pôvodná značka Fairtrade vždy označovala spravodlivo vyrobené a spravodlivo obchodované výrobky. Znamená tiež, že výrobok je plne vysledovateľný (oddelený od necertifikovaných výrobkov) od farmy až po regál.

Hlavnými cieľmi tejto značky je zabezpečiť, aby výrobcovia dostávali ceny, ktoré pokrývajú ich priemerné náklady na udržateľnú výrobu, poskytnúť dodatočnú podporu Fairtrade, ktorú možno investovať do projektov, ktoré posilňujú sociálny, hospodársky a environmentálny rozvoj, umožniť predbežné financovanie pre výrobcov, ktorí ho potrebujú, uľahčiť dlhodobé obchodné partnerstvá a umožniť väčšiu kontrolu výrobcov nad obchodným procesom.

Jedným z cieľov je aj stanoviť jasné základné a rozvojové kritériá za účelom zabezpečenia, aby podmienky výroby a obchodovania so všetkými výrobkami s certifikátom Fairtrade boli sociálne a ekonomicky spravodlivé, ako aj environmentálne zodpovedné. Aby mohli byť označované týmto certifikátom, sú štandardy, ktoré musia produkty spĺňať, každý rok kontrolované a pred uplynutím platnosti certifikátu dochádza k auditu u výrobcu certifikovaného produktu.

Výrobky označené značkou Fairtrade sú certifikované podľa kritérií uvedených v normách Fairtrade. Ak kritériá nie sú splnené, organizácia výrobcov môže byť pozastavená, kým sa neprijmú a neoveria nápravné opatrenia, alebo jej môže byť nakoniec zrušená certifikácia. Výrobok so značkou Fairtrade teda znamená, že výrobcovia a podniky splnili medzinárodne dohodnuté normy, ktoré boli nezávisle certifikované. Zahŕňajú celý rad ekonomických, environmentálnych a sociálnych kritérií, ktoré musia výrobcovia a obchodníci splniť, aby získali alebo si udržali certifikát Fairtrade.

Ekonomické kritériá zahŕňajú minimálnu cenu Fairtrade, ktorej cieľom je poskytnúť výrobcom záchrannú sieť proti poklesu cien a umožniť dlhodobé plánovanie, spolu s pevnou prémieou Fairtrade, ktorá poskytuje poľnohospodárom a pracovníkom dodatočné peniaze na investovanie do zlepšenia kvality ich podnikov a komunití.

Environmentálne kritériá kladú dôraz na ekologicky a poľnohospodársky vhodné postupy vrátane zodpovedného hospodárenia s vodou a odpadom, zachovania biodiverzity a úrodnosti pôdy a minimálneho používania pesticídov a agrochemikálií. Fairtrade zakazuje používanie viacerých nebezpečných materiálov a všetkých geneticky modifikovaných organizmov (GMO).

Sociálne kritériá pre malých výrobcov zahŕňajú požiadavky na demokratickú samoorganizáciu (zvyčajne v družstvách), participatívne rozhodovanie, transparentnosť a nediskrimináciu (vrátane rodovej rovnosti).

Fairtrade má aj štandard pre obchodníkov, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby podniky nakupujúce výrobky od výrobcov Fairtrade zaobchádzali s týmito dodávateľmi spravodlivo.

V podmienkach plantážového typu, kde je normou nájomná pracovná sila, normy Fairtrade vyžadujú, aby spoločnosti uplatňovali nediskriminačné postupy zamestnávania, mzdové sadzby rovné alebo vyššie ako zákonné alebo regionálne minimálne mzdy, slobodu združovania a práva na kolektívne vyjednávanie pre pracovnú silu, záruky bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zariadenia umožňujúce pracovníkom spravovať prémie Fairtrade. Nútená práca a detská práca sú podľa noriem Fairtrade zakázané.

Fairtrade nevyžaduje ekologickú certifikáciu, ale ekologická výroba je podporovaná a odmeňovaná vyššími minimálnymi cenami Fairtrade za ekologicky pestované výrobky. Fairtrade kladie dôraz aj na dlhodobé obchodné partnerstvá a vyžaduje, aby nákupcovia poskytovali predbežné financovanie výrobcovi, ktorí oň požiadajú, čím sa im otvára prístup ku kapitálu, ktorý im pomôže stabilizovať ich činnosť. Keď kupujete výrobky s niektorou zo značiek Fairtrade, podporujete poľnohospodárov a pracovníkov, ktorí zlepšujú svoj život a svoje komunity.

Táto značka sa používa aj na výrobkoch s jednou zložkou, ktoré boli získané pomocou "hmotnostnej rovnováhy". To je možné len v prípade kakaa, cukru, ovocnej šťavy a čaju. To znamená, že spoločnosti nakupujú 100 % objemu zložiek, ktoré označujú ako Fairtrade, ale nemusia ich uchovávať oddelene a môžu ich v určitom bode dodávateľského reťazca zmiešať s nefairtrade zložkami. Množstvo predávané ako Fairtrade musí zodpovedať nakúpenému množstvu. Takto poľnohospodári a pracovníci získajú všetky výhody z predaja tohto množstva výrobku za podmienok Fairtrade.

2. **Oblečenie** – tričká, mikiny, pracovné oblečenie, atď.

Značka - FAIRTRADE Cotton. Značka FAIRTRADE Cotton označuje, že výrobok je vyrobený zo surovej bavlny, ktorá bola spravodlivo vyprodukovaná a s ktorou sa spravodlivo obchoduje, pričom je priamo výsledovateľná vo všetkých fázach výroby a počas spracovania je oddelená od bavlny, ktorá nie je

predmetom fairtrade. Zmesová tkanina môže byť označená touto značkou, ak 100 % bavlny použitej v zmesi má certifikát Fairtrade. Tento textilný štandard Fairtrade, zaväzuje k etickej výrobe textilu alebo odevov – označované na oblečení visačkami, na ktorých je uvedené, že je vyrobené z fairtradovej bavlny a certifikované podľa textilného štandardu Fairtrade.

V tejto súvislosti upozorňujeme na rozsudok Súdneho dvora EÚ

C- 368/10 vo veci Európska komisia proti Holandskému kráľovstvu, v zmysle ktorého by požiadavka na zohľadnenie tovarov s etickým a sociálnym aspektom nemala spočívať len v označení produktov štítkom „fair trade“. V zmysle uvedeného rozsudku je takáto požiadavka nedostatočná a verejný obstarávateľ musí použiť podrobné špecifikácie obstarávaného výrobku alebo požiadavky na jasne a zrozumiteľne opísané kvalitatívne parametre, procesy výroby alebo spravodlivého obchodu, a nie len konkrétne ekologické značky (najmä nie bez uvádzania prípustnosti ich ekvivalentov, ktorých ekvivalentnosť je však potrebné individuálne vyhodnocovať).

Existuje však množstvo iných certifikátov, týkajúcich sa oblečenia a textilných výrobkov, ktoré zohľadňujú zodpovednú výrobu s ohľadom na potreby a zdravie ľudí, ochranu prírody a životného prostredia, a to napríklad:

Značka - Oeko-Tex Standard 100 - medzinárodný systém testovania a certifikácie textílií vyrobených výlučne zo zdravotne bezpečných materiálov, znamená to teda, že pri ich výrobe neboli použité žiadne chemické látky a výrobok je bezpečný pre ľudské zdravie.

Značka - Organic 100 Content Standard (OCS 100) je certifikát spoločnosti Textile Exchange, ktorá sa snaží zvýšiť udržateľnosť svetového textilného priemyslu. Certifikát sa vzťahuje k pomeru vlákien z ekologického poľnohospodárstva. Zaručuje, že vo výrobku je použitých 95-100 % organických vlákien. V prípade 95-99% organickej bavlny môžu

byť použité aj akékoľvek iné vlákna ako konvenčne pestovaná bavlna (napr. elastan pre väčšiu pružnosť a podobne).

 Značka - PETA – Approved Vegan zaručuje, že odevy neobsahujú žiadne živočíšne zložky, žiadna jeho súčasť počas celej doby spracovania nebola testovaná na zvieratách a pri jeho výrobe netrpelo žiadne zviera.

Značka - **Ekoznačka EU** sa udeľuje výrobným a službám, ktoré majú menší vplyv na životné prostredie, sú k nemu šetrnejšie ako iné porovnateľné výrobky a u označeného výrobku sú obmedzené nepriaznivé vplyvy na zdravie spotrebiteľov. Vlastníkom značky je Európska komisia. Na udelenie značky musia výrobky spĺňať vysoké ekologické normy počas celého cyklu, od surovín cez konečnú výrobu, distribúciu až po ich samotnú likvidáciu.

Značka - Global Organic Textile Standard (GOTS) je medzinárodne uznávaná norma pre ekologický textil. GOTS zabezpečuje ekologický status textílií od zberu surovín cez environmentálne a sociálne zodpovednú výrobu až po označovanie s cieľom poskytnúť spotrebiteľovi dôveryhodné záruky. Norma sa vzťahuje na spracovanie, výrobu, balenie, označovanie, obchodovanie a distribúciu všetkých textílií vyrobených z najmenej 70 % certifikovaných organických prírodných vlákien. Konečné výrobky z vlákien môžu okrem iného zahŕňať priadze, tkaniny, odevy a bytový textil. Táto norma však nestanovuje kritériá pre kožené výrobky. Zároveň zabezpečuje etickú a sociálne zodpovednú výrobu **v súlade s Fair Trade**. Ide najmä o požiadavky na bezpečnosť a dôstojné pracovné podmienky pri práci.

Značka Global Recycled Standard (GRS) je medzinárodný dobrovoľný produktový štandard spoločnosti Textile Exchange, ktorý stanovuje požiadavky na certifikáciu treťou stranou, ktoré sa týkajú obsahu recyklovaných produktov, sociálnych a environmentálnych vzťahov, postupov a chemického obmedzenia. Definuje požiadavky na recyklované vlákna, pričom, certifikát sa udeľí výrobným, ktoré obsahujú najmenej 20% recyklovaných materiálov.

3. Elektronika – **Organizácia** Electronics Watch – **nezávislá** monitorovacia

organizácia, ktorá spája nákupcov z verejného sektora a organizácie občianskej spoločnosti v regiónoch výroby elektroniky s odborníkmi na ľudské práva a globálne dodávateľské reťazce. Jej členmi sú rôzne verejné inštitúcie, obce, univerzity, a iné organizácie nakupujúce elektroniku. Cieľom tejto organizácie je zlepšiť pracovné podmienky pracovníkov. Medzi základné štandardy, ktoré organizácia požaduje plniť od svojich členov, patria napríklad požiadavky, že tovar musí byť vyrobený v súlade so všetkými platnými vnútroštátnymi zákonmi, pravidlami, vrátane medzinárodných noriem, ktoré sa vzťahujú na zamestnávateľov podľa vnútroštátnych právnych predpisov. Vždy, keď sa medzinárodné a domáce normy líšia, platí norma, ktorá poskytuje väčšiu ochranu pre zamestnancov a spoločnosť, pričom sa uplatní, pokiaľ tento kódex nevyžaduje vykonanie úkonu, ktorý je v rozpore s domácim právom v krajine výroby.

K získavaniu certifikátov a členstiev v príslušných organizáciách je potrebné uviesť, že tieto musia byť dostupné neobmedzenému okruhu subjektov, každý subjekt musí mať rovnaké možnosti a práva na získanie požadovaného certifikátu, resp. jeho ekvivalentu a spôsob požadovania certifikátov nesmie byť diskriminačný vo vzťahu k potencionálnym dodávateľom/výrobcom, ktorý majú záujem získať príslušný certifikát alebo členstvo v organizácii.

2.2. Prínosy aplikácie sociálneho hľadiska

Cieľom aplikovania tohto sociálneho hľadiska je nakupovanie takých komodít, u ktorých nie je riziko - napr. zneužívania detskej práce, nútenej práce, práce v nebezpečných, či zdraviu nevyhovujúcich podmienkach. Je dôležité zamedziť nákupom takej komodity, ktorej výroba spôsobuje znečisťovanie životného prostredia, alebo dochádza k rôznym neetickým praktikám.

Práve snahou o získavanie komodít, u ktorých je garantované, že sa v procese ich výroby nemôžu vyskytnúť rôzne negatívne faktory, je šanca získať nielen vyššiu kvalitu nadobúdaného tovaru, ale zároveň touto požiadavkou

obstarávateľský subjekt vyjadruje, že okolnosti, za ktorých nakupovaný výrobok vznikol, sú veľmi dôležité.

K prínosom aplikácie tohto sociálneho hľadiska, patrí najmä:

- nakupovanie výrobkov, u ktorých je garancia, za akých podmienok vznikli,
- podpora etického spôsobu výroby produktov a ekologických riešení,
- podpora vhodných pracovných podmienok u osôb, ktoré vyrábajú produkty, ktoré sa môžu odraziť aj na kvalitnejšom spracovaní výrobkov,
- podpora ekologických riešení, ktorými možno znížiť dopad na životné prostredie a zdravie ľudí (napr. znížením emisií skleníkových plynov a umožnenie, aby sa do životného prostredia uvoľňovalo menej uhlíka, zvýšenie biodiverzity, zníženie znečistenia vody a možnosť zachránenia ohrozených biotopov),
- podpora dodávateľov, ktorí uplatňujú ekologické a etické riešenia a zvyšujú svojím pozitívnym prístupom k riešeniam kredit svojej spoločnosti,
- predchádzanie zvyšovaniu nákladov pri aplikovaní udržateľných riešení, (udržateľné obstarávanie môže umožniť efektívne využívať energiu, čo môže viesť k zníženiu celkových nákladov na energiu. Nižšia spotreba energie môže pomôcť vyrovnať náklady a dlhodobu ušetriť peniaze v spoločnosti, najmä ak existuje potreba financovania alebo školenia pre nové procesy v spoločnosti),
- rozvoj udržateľných postupov obstarávania umožňuje organizácii zabezpečiť sa do budúcnosti proti nedostatku dodávok a zmenám v sociálnych, hospodárskych a environmentálnych faktoroch,
- zníženie vplyvu nebezpečných látok na ľudské zdravie a životné prostredie,
- podpora inovácií pri uvažovaní o tom, ako efektívnejšie využívať prírodné zdroje,

- etický prístup k nakupovaniu, pri ktorom je dbané na to, za akých ekologických, či sociálnych podmienok boli dopytované produkty vyrábané či pestované, spracovávané, prepravované, a teda skúmaný je celý životný cyklus, resp. reťazec danej komodity od samotného začiatku či vzniku.

2.3. Príklady z praxe

V tejto zákazke sa verejný obstarávateľ rozhodol uplatniť princípy zeleného obstarávania zahrnutím kritéria týkajúceho sa sezónnej produkcie pri dodávke ovocia a zeleniny a špeciálnej požiadavky na obaly pri obstarávaní vajec.

Ako zmluvnú podmienku určil verejný obstarávateľ požiadavku, že použité obaly musia byť vyrobené z recyklačného materiálu (označeného recyklačným symbolom, alebo dokladom preukazujúcim, že materiál obalov je recyklačný).

Príklad č. 1

Sociálne hľadisko „Udržateľný rozvoj, etické nákupy“

Forma aplikovania: Osobitná podmienka plnenia zmluvy

Predmet zákazky: Potraviny

Postup zadania zákazky: nadlimitný postup

Zákazka vyhlásená zverejnením oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania vo Vestníku verejného obstarávania č. 5/2021 – 11.1.2021 pod zn. 687 – MST

Osobitná podmienka plnenia zmluvy: „... „Vzhľadom na zelené verejné obstarávanie použité obaly musia byť vyrobené z recyklačného materiálu (označeného recyklačným symbolom, alebo dokladom preukazujúcim, že materiál obalov je recyklačný)...“.

2.4. Odporúčania

Pri aplikácii udržateľného verejného obstarávania, je dôležité zvážiť všetky okolnosti, ktoré môžu ovplyvniť nákup potrebných komodít. Je dôležité myslieť na viacero faktorov, ako napríklad:

- **získanie čo najširšieho spektra vedomostí týkajúceho sa udržateľného obstarávania a etických nákupov:**
 - práve investícia do kvalitného vzdelávania v týchto oblastiach na rôznych úrovniach organizácie (napr. získanie informácií a techník, ktoré pomôžu lepšie vypočítať udržateľnosť a vplyv etických riešení), môže v budúcnosti ušetriť obstarávateľskému subjektu čas, finančné prostriedky a ďalšie zdroje nevyhnutné na zabezpečenie, čo najlepších výsledkov organizácie,
- zameranie sa na **všetky možnosti, kde možno uplatniť udržateľné opatrenia a etické nákupy v organizácii obstarávateľského subjektu:**
 - po rozhodnutí obstarávať výrobky udržateľným spôsobom musia tímy obstarávania najprv preskúmať používanie výrobkov v celej spoločnosti a určiť oblasti, v ktorých môžu uplatniť ekologickejšie postupy a ako ich najlepšie zhodnotiť. To môže znamenať výmenu súčasných položiek za opakovane použiteľné alebo vyrobené z recyklovaných materiálov. Taktiež je dôležité identifikovanie oblastí s vysokým množstvom odpadu a analyzovanie, ako by tam mohlo byť udržateľné obstarávanie uplatnené,
- **určenie požiadaviek na udržateľnosť a etické riešenia:**
 - po rozhodnutí, kde je možné udržateľnosť uplatniť, je dôležité zanalyzovať, ako sa tieto ekologické postupy zosúladi s príslušnou zákonnou úpravou a prevádzkovými požiadavkami obstarávateľského subjektu. Dôležité je taktiež stanoviť konkrétne požiadavky, aby sa mohli použiť ako podklad do súťažných podkladov tak, aby bolo jasné a zreteľné, ako bude

obstarávateľský subjekt postupovať pri vyhodnocovaní jednotlivých požiadaviek,

- **pri aplikovaní udržateľných a etických riešení je prínosné, ak obstarávateľský subjekt informuje o použitých riešeniach,** ktoré pomáhajú znižovať negatívne vplyvy na životné prostredie a spoločnosť. Práve informovanosť a osveta v tejto oblasti môže povzbudiť iné subjekty k použitiu jednotlivých riešení, a na druhej strane podporiť spoločnosti, ktoré tieto ekologické a etické riešenia aplikujú vo svojej organizácii.

Udržateľné a etické nakupovanie má mnoho výhod, ktoré presahujú riziká a obavy z ich aplikácie, či už zlepšenie vplyvu spoločnosti na životné prostredie, ale aj zlepšovanie pracovných podmienok osôb, ktoré sa podieľajú na výrobe obstarávaných komodít, preto akákoľvek snaha o ich aplikáciu môže zlepšiť rôzne aspekty podnikania, či už využitím úspornejších, udržateľnejších riešení, alebo sociálnych a etických zložiek. Investícia do udržateľného obstarávania a etického obstarávania, môže pozitívne ovplyvniť nielen samotnú organizáciu, ale aj životné prostredie a život ľudí v spoločnosti.

3 Znižovanie administratívnej záťaže

3.1. Možnosti podpory

Pre hospodárske subjekty predstavuje účasť vo verejnom obstarávaní častokrát vysokú administratívnu záťaž, ktorá je spôsobilá odradiť ich od účasti vo verejnom obstarávaní. Preto je dôležité nielen zo strany štátnych inštitúcií, ale aj iných obstarávateľských subjektov snažiť sa podniknúť všetky kroky, ktoré by mohli viesť k znižovaniu administratívnej záťaže a k čo najširšej hospodárskej súťaži.

Jedným z takýchto krokov bolo prijatie zákona č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii), ktorým sa zavádza povinnosť pre orgány

verejnej moci pri svojej úradnej činnosti získavať a používať údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy o hospodárskych subjektoch so sídlom v Slovenskej republike a vyhotovovať si z nich výpisy. Zákon proti byrokracii má snahu naplňať princíp „Jedenkrát a dosť“, a teda odstraňovať povinnosť pre občanov, podnikateľské a iné subjekty predkladať v rámci rôznych (úradných) konaní rôzne potvrdenia, výpisy, údaje a iné dokumenty, ktoré už má štát k dispozícii. V procese verejného obstarávania to znamená, že uchádzač nemusí predkladať dokumenty, ktoré si dokáže obstarávateľský subjekt so statusom orgánu verejnej moci zadovážiť z informačných systémov verejnej správy.

Nástroje a postupy, ktorými možno vo verejnom obstarávaní pomôcť znižovať administratívnu záťaž, sú napr.:

- informovanie, ku ktorým dokumentom nemá obstarávateľský subjekt prístup z informačných systémov verejnej správy,
- zápis do zoznamu hospodárskych subjektov,
- využitie JED,
- využitie eCertisu,
- v prípade, že to povaha zákazky umožňuje a obstarávateľský subjekt má možnosť rozhodovať o postupe verejného obstarávania, použitie niektorých vybraných postupov vo VO (DNS, reverzná súťaž, superreverzná súťaž),
- zohľadňovanie referencií (vedených v evidencii referencií podľa § 12 zákona o verejnom obstarávaní) uchádzačov alebo záujemcov, ak takéto referencie ku dňu predloženia ponuky alebo žiadosti o účasť existujú a uchádzač alebo záujemca ich v ponuke alebo žiadosti o účasť identifikoval,
- administratívna jednoduchosť - vyvorenie rôznych šablón, tabuliek, resp. iných potrebných vzorov pre prípravu ponuky... .

Informovanie, ku ktorým dokumentom nemá obstarávateľský subjekt prístup z informačných systémov verejnej správy

Pre zabezpečenie transparentnosti a odstránenie pochybností, aké dokumenty budú požadované od uchádzača za účelom predloženia ponuky, je

vhodné, aby obstarávateľský subjekt už v oznámení, resp. vo výzve na predkladanie ponúk uviedol, ktoré doklady nie je oprávnený získať využívaním informačných systémov verejnej správy v zmysle zákona proti byrokracii, a teda ktoré doklady bude od záujemcu alebo uchádzača požadovať.

Zápis do zoznamu hospodárskych subjektov

Znížiť administratívnu náročnosť pri príprave ponuky alebo žiadosti o účasť záujemcom alebo uchádzačom možno aj zápisom do informačného systému verejnej správy - Zoznamu hospodárskych subjektov, ktorého správcom je úrad. Zoznam hospodárskych subjektov obsahuje údaje o fyzických a právnických osobách, resp. hospodárskych subjektoch, ktoré preukázali spôsobilosť na uzatváranie zmlúv alebo rámcových dohôd vo verejnom obstarávaní z hľadiska splnenia podmienok účasti týkajúcich sa osobného postavenia podľa § 32 ods. 1 písm. a) až f) ods. 2, 4 a 5 zákona o verejnom obstarávaní a odbreňuje tak hospodárske subjekty od preukazovania splnenia podmienok osobitne pre každé verejné obstarávanie.

Zápis do zoznamu hospodárskych subjektov vykonáva úrad na základe žiadosti, ktorá musí obsahovať náležitosti a prílohy určené v zmysle § 153 ods. 1 a 2 zákona o verejnom obstarávaní. Po splnení všetkých zákonom o verejnom obstarávaní určených podmienok, vykoná úrad zápis do zoznamu hospodárskych subjektov s platnosťou na tri roky.

Zápis je účinný voči každému verejnému obstarávateľovi a obstarávateľovi a údaje v ňom uvedené nie je potrebné v postupoch verejného obstarávania overovať, čo znamená, že verejnému obstarávateľovi alebo obstarávateľovi má pri vyhodnocovaní splnenia podmienok účasti týkajúcich sa osobného postavenia postačovať zistenie skutočnosti, že daný uchádzač alebo záujemca je zapísaný v zozname hospodárskych subjektov. Výnimkou je len možnosť vyžiadania dokladu v zmysle § 32 ods. 2 písm. b) zákona o verejnom obstarávaní, týkajúceho sa overenia plnenia odvodových povinností voči Sociálnej a zdravotnej poisťovni a dokladu v zmysle § 32 ods. 2 písm. c) zákona o verejnom obstarávaní týkajúceho sa overenia plnenia daňových povinností.

Využitie Jednotného európskeho dokumentu (JED)

JED na účely zákona o verejnom obstarávaní je dokumentom, ktorým záujemca, resp. uchádzač môže predbežne nahradiť doklady preukazujúce splnenie podmienok účasti určené obstarávateľským subjektom. Tento dokument možno použiť vo všetkých členských štátoch EÚ. Je však na rozhodnutí záujemcu, resp. uchádzača, či použije tento štandardizovaný dokument, alebo vo svojej ponuke pri účasti vo verejnej súťaži alebo pri podlimitnom postupe bez použitia elektronického trhoviska priamo predloží požadované dokumenty.

JED obsahuje aktualizované vyhlásenie hospodárskeho subjektu, že neexistuje dôvod na jeho vylúčenie, spĺňa objektívne a nediskriminačné pravidlá a kritériá výberu obmedzeného počtu záujemcov, ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ obmedzil počet záujemcov, a poskytne verejnému obstarávateľovi alebo obstarávateľovi na požiadanie doklady, ktoré nahradil JED-om. Ak uchádzač alebo záujemca preukazuje finančné a ekonomické postavenie alebo technickú spôsobilosť alebo odbornú spôsobilosť prostredníctvom inej osoby, JED obsahuje informácie aj o tejto osobe. Obstarávateľský subjekt môže požadovať uviesť v JED-e aj ďalšie informácie, orgány alebo subjekty, ktoré vydávajú doklady na preukázanie splnenia podmienok účasti. Ak sú požadované doklady obstarávateľom priamo a bezodplatne prístupné v elektronických databázach, hospodársky subjekt v JED-e uvedie aj informácie potrebné na prístup do týchto elektronických databáz, najmä internetovú adresu elektronickej databázy, akékoľvek identifikačné údaje a súhlasy potrebné na prístup do tejto databázy. JED možno po potvrdení, že informácie v pôvodnom JED-e sú naďalej aktuálne, použiť v konkrétnom verejnom obstarávaní aj opakovane.

Obstarávateľský subjekt môže na zabezpečenie riadneho priebehu verejného obstarávania uchádzača alebo záujemcu písomne požiadať o predloženie dokladu alebo dokladov nahradených JED - om kedykoľvek v jeho priebehu. Ak obstarávateľský subjekt neurčí dlhšiu lehotu, uchádzač alebo záujemca doručí tieto doklady do piatich pracovných dní odo dňa doručenia žiadosti. V prípade, že obstarávateľský subjekt má prístup k týmto dokladom, tieto od uchádzača alebo záujemcu nevyžaduje a požadované informácie získa na základe prístupu do elektronickej databázy. Taktiež nevyžaduje ani predloženie dokladu alebo dokladov, ktoré má k dispozícii z iného verejného obstarávania a ktoré sú aktuálne a platné. Záujemca alebo uchádzač je však povinný v žiadosti

o účasť alebo v ponuke identifikovať verejné obstarávanie, v ktorom predložil dotknutý doklad a presne identifikovať časť ponuky alebo žiadosti o účasť, v ktorej sa tento doklad nachádza.

Využitie eCertisu

Informačný systém eCertis pomáha identifikovať rôzne certifikáty, ktoré sú požadované v postupoch verejného obstarávania v celej EÚ, a ktoré sú predkladané zo strany záujemcov, resp. uchádzačov. Tento referenčný nástroj pomáha rozpoznávať na základe opisu dokumentu príslušný dokument, resp. certifikát alebo iné potvrdenie, ktoré sa požaduje predložiť v rámci postupov verejného obstarávania v rôznych členských štátoch EÚ.

Je však potrebné upozorniť na skutočnosť, že eCertis nie je službou právneho poradenstva, ale len nástrojom pomáhajúcim rozpoznať a identifikovať požadované dokumenty v rámci postupov verejného obstarávania v rôznych členských štátoch, a nezaručuje, že informácie vyplývajúce z vyhľadávania v tomto informačnom systéme sú platné. Informačný systém spravuje Európska komisia, avšak informácie obsiahnuté v databáze poskytujú vnútroštátne orgány a pravidelne sa aktualizujú.

V prípade, že to povaha zákazky umožňuje a obstarávateľský subjekt má možnosť rozhodovať o postupe verejného obstarávania, použitie niektorých vybraných postupov vo VO (DNS, reverzná súťaž, superreverzná súťaž)

Dynamický nákupný systém sa na účely zákona o verejnom obstarávaní rozumie elektronický proces určený na obstarávanie tovaru, stavebných prác alebo služieb bežne dostupných na trhu definovaných minimálne v rozsahu skupiny podľa slovníka obstarávania, ktorých charakteristiky spĺňajú požiadavky obstarávateľského subjektu. Môže byť rozdelený do kategórií tovarov, stavebných prác alebo služieb objektívne určených na základe charakteristík zákaziek zadávaných v rámci určitej kategórie, ktoré môžu odkazovať na tovary, služby alebo stavebné práce v rámci triedy podľa slovníka obstarávania, na maximálnu možnú veľkosť následných jednotlivých zákaziek alebo na určitú geografickú oblasť, kde sa budú následné jednotlivé zmluvy plniť. Ak obstarávateľský subjekt

rozdelí DNS do kategórií tovarov, stavebných prác alebo služieb, uvedie primerané podmienky účasti pre každú kategóriu.

Obstarávateľský subjekt tak môže prostredníctvom DNS opakovane zadávať zákazky bez nutnosti opätovnej kvalifikácie záujemcov, resp. uchádzačov, čo prispieva k znižovaniu administratívnej záťaže nielen na strane obstarávateľského subjektu, ale aj na strane záujemcu, resp. uchádzača.

K znižovaniu administratívnej záťaže možno prispieť aj použitím dvoch modelov v rámci verejnej **súťaže v zmysle § 66** ods. 7 **zákona o verejnom obstarávaní**, a to reverznej súťaže a super reverznej súťaže a to v prípade, ak verejný obstarávateľ nepoužije elektronickú aukciu.

Pri tzv. „reverznej verejnej súťaži“ dochádza oproti štandardnému postupu pri verejnej súťaži k výmene jednotlivých krokov. Po otvorení ponúk verejný obstarávateľ uskutoční vyhodnotenie ponúk podľa § 53 zákona o verejnom obstarávaní, a teda vyhodnotí ponuky z hľadiska splnenia požiadaviek na predmet zákazky, a v prípade pochybností overí správnosť informácií a dôkazov, ktoré poskytnú uchádzači. Ak verejný obstarávateľ vyžadoval od uchádzačov zábezpeku, komisia posúdi zloženie zábezpeky a posúdi ponuku z hľadiska, či sa v danom verejnom obstarávaní nejaví ponuka ako mimoriadne nízka (§ 53 ods. 2 zákona o verejnom obstarávaní) a následne určí poradie uchádzačov na základe kritéria na vyhodnotenie ponúk. Následne vyhodnotí splnenie podmienok účasti uchádzačom, ktorý sa umiestnil na prvom mieste v poradí, avšak vyhodnotí splnenie podmienok účasti môže aj u ďalších uchádzačov v poradí. Posúdenie ponuky v zmysle § 53 ods. 3 zákona o verejnom obstarávaní sa z hľadiska rizika mimoriadne nízkej ceny pri reverznej verejnej súťaži neuplatňuje, nakoľko v čase vyhodnotenia ponúk ešte nie je vyhodnotený, či uchádzači spĺňajú určené podmienky účasti.

Pri použití tzv. super reverznej verejnej súťaže, sa verejný obstarávateľ môže rozhodnúť, že vyhodnotenie ponúk z hľadiska splnenia požiadaviek na predmet zákazky a vyhodnotenie splnenia podmienok účasti sa uskutoční po vyhodnotení ponúk na základe kritérií na vyhodnotenie ponúk. Pri takomto postupe verejný obstarávateľ zostaví poradie uchádzačov na základe kritérií na vyhodnotenie ponúk, vyhodnotí ponuky z hľadiska splnenia požiadaviek na predmet zákazky a ponuky posúdi aj z hľadiska, či v danom verejnom obstarávaní

sa javí ponuka ako mimoriadne nízka v zmysle § 53 ods. 2 zákona o verejnom obstarávaní. Až následne vyhodnotí splnenie podmienok účasti uchádzača podľa § 40 zákona o verejnom obstarávaní, ktorý sa umiestnil na prvom mieste v poradí, alebo vyhodnotí splnenie podmienok účasti aj u ďalších uchádzačov v poradí.

Zohľadňovanie referencií (vedených v evidencii referencií podľa § 12 zákona o verejnom obstarávaní) uchádzačov alebo záujemcov

K zníženiu administratívnej záťaže prispieva aj povinnosť verejného obstarávateľa a obstarávateľa pri vyhodnotení splnenia podmienok účasti, ktoré sa týkajú technickej alebo odbornej povinnosti podľa § 34 ods. 1 písm. a) a b) zákona o verejnom obstarávaní, zohľadniť referencie uchádzačov uvedené v evidencii referencií, ak takéto referencie ku dňu predloženia ponuky alebo žiadosti o účasť existujú a uchádzač alebo záujemca ich v ponuke alebo žiadosti o účasť identifikoval.

Administratívna jednoduchosť - vyvorenie rôznych šablón, tabuliek, resp. iných potrebných vzorov, pre prípravu ponuky...

Obstarávateľský subjekt môže v rámci súťažných podkladov poskytnúť na účely vytvorenia ponuky rôzne vzorové formuláre, šablóny dokumentov, alebo tabuľky na vyplnenie, ktoré by mohli pomôcť znížiť administratívnu náročnosť pri príprave ponuky. Najmä MSP, ktoré nemajú široký administratívny aparát a príprava ponuky môže byť pre nich časovo náročná, určite ocenia prehľadnejšiu a jednoduchšiu formu predkladania ponúk.

Vhodným nástrojom pre zníženie administratívnej náročnosti prípravy ponuky, by mohlo byť aj prednastavenie vybraných dokumentov, tlačív, formulárov, alebo iných listín, ktoré hospodárske subjekty opakovane používajú vo verejných obstarávaníach, a ktoré požadujú vyplniť.

3.2. Prínosy aplikácie sociálneho hľadiska

Snaha o odstraňovanie administratívnej záťaže, ktorá je častokrát spojená s prípravou ponuky za účelom účasti vo verejných obstarávaníach môže prispieť k zvýšeniu počtu hospodárskych subjektov, ktoré sa do súťaže zapoja, nakoľko práve množstvo dokumentov, ich dvojité vyplňanie a častokrát finančná náročnosť

ich prípravy môže byť významnou prekážkou, ktorá je spôsobilá odradiť záujemcov od predloženia ponuky.

Poskytovanie ľahko použiteľných a prehľadných vzorových dokumentov, resp. formulárov, tabuliek a iných relevantných dokumentov môže nielen rozšíriť hospodársku súťaž, ale aj významne pomôcť obstarávateľskému subjektu pri vyhodnocovaní ponúk, ktoré sa práve použitím jeho vzorových formulárov stanú prehľadnejšími a jednoduchšími pre ich vyhodnocovanie, čo môže viesť aj k časovej úspore obstarávateľského subjektu pri jednotlivých úkonoch.

Pomôckou pre hospodárske subjekty, ktoré sa chcú zúčastniť súťaže môže byť aj využitie vytvorených administratívnych dokumentov, ktoré sú pripravené spôsobom, ktorý umožňuje ich automatické intuitívne vyplňanie, čo môže nielen znížiť chybovosť pri vyplňaní jednotlivých požadovaných dokumentov, ale aj ich prehľadné spracovanie a vyhodnocovanie v štádiu vyhodnocovania ponúk obstarávateľským subjektom.

3.3. Príklady z praxe

Príklad č. 1

Sociálne hľadisko „Znižovanie administratívnej záťaže“

Predmet zákazky: Potraviny

Postup zadania zákazky: nadlimitný postup

Zákazka vyhlásená zverejnením oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania vo Vestníku verejného obstarávania č. 5/2021 – 11.1.2021 pod zn. 687 – MST

Sociálne hľadisko, ktorým bolo podporené zníženie administratívnej záťaže „... Verejný obstarávateľ taktiež poskytol pri vytváraní ponúk vzorové formuláre, šablóny dokumentov, požadovaná štruktúra ponúk a tabuľky na vyplnenie, ktoré taktiež mohli pomôcť MSP zúčastniť sa VO najmä z dôvodu, že obvykle menšie firmy nemajú veľký administratívny aparát a príprava ponuky môže byť časovo náročnejšia, preto verejný obstarávateľ poskytol dostatok času na vypracovanie ponuky.“.

Predmetom zákazky v tomto príklade z praxe boli tovary. Konkrétne išlo o zákazku Potraviny pre centrum sociálnych služieb. Verejný obstarávateľ v tomto verejnom obstarávaní poskytol pri vytváraní ponúk vzorové formuláre, šablóny dokumentov a tabuľky na vyplnenie, ktoré taktiež mohli pomôcť MSP zúčastniť sa verejného obstarávania a to najmä z dôvodu, že obvykle menšie firmy nemajú veľký administratívny aparát a príprava ponuky môže byť časovo náročnejšia.

V tejto súvislosti dáva úrad obstarávateľským subjektom do pozornosti, že v prípade poskytnutia určitých vzorových dokumentov alebo tabuliek, šablón, tieto majú mať len odporúčací charakter, to znamená, že v prípade, ak sa záujemca, resp uchádzač rozhodne nepoužiť vzorový formulár, ale rozhodne sa predložiť požadovaný dokument v ním vypracovanom dokumente, ktorý však bude obsahovať všetky požadované informácie, musí obstarávateľský subjekt takýto dokument akceptovať, a teda formálne náležitosti nemôžu byť dôvodom na vylúčenie ponuky.

3.4. Odporúčania

Verejné obstarávanie je častokrát spájané s množstvom administratívy, najmä čo sa týka predkladania ponúk, resp. žiadosti o účasť, preto je vhodné myslieť na viacero skutočností, ktoré môžu pomôcť odbúrať množstvo administratívy.

Okrem **použitia nástrojov a postupov, ktorými možno vo verejnom obstarávaní pomôcť znižovať administratívnu záťaž, je potrebné myslieť aj na dôkladnú prípravu verejného obstarávania, a to najmä:**

- zrozumiteľne naformulovanú súťažnú dokumentáciu, ktorá bude prehľadná, nebude umožňovať dvojité výklady, a podľa možností bude obsahovať čo najviac vzorových dokumentov a formulárov, ktoré by uľahčili prípravu ponuky,
- použitie postupov, pri ktorých je možné vyhodnotiť podmienky účasti až pri uchádzačovi, ktorý sa umiestnil na prvom mieste,

- informovanie, ku ktorým dokumentom nemá obstarávateľský subjekt prístup z informačných systémov verejnej správy, a teda ktoré dokumenty bude požadovať,
- jasne stanovené podmienky účasti (nakoľko ich nejasnosť je taktiež spôsobilá odradiť od účasti vo verejnom obstarávaní),
- zrozumiteľný, prehľadný a úplný opis predmetu zákazky, aby bolo záujemcom úplne zrejmé čo, za akým účelom a v akej kvalite majú dodať, aký je rozsah všetkých stanovených požiadaviek,
- jasne definovaná zmluva, resp. rámcová dohoda, v ktorej budú jasne stanovené všetky dohodnuté plnenia, práva a povinnosti, požiadavky a primerané sankcie pre prípadné neplnenie (dôležité je, aby zmluvne dohodnuté podmienky korešpondovali s ostatnou dokumentáciou týkajúcou sa verejného obstarávania).

Všetky snahy o zníženie administratívnej záťaže, bez ohľadu na nástroje, postupy a spôsoby, akými sú v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní vykonané, predstavujú veľký prínos v podobe časovej, personálnej a finančnej úspory nielen pre obstarávateľské subjekty, ale aj pre hospodárske subjekty, ktoré majú záujem zúčastniť sa verejného obstarávania, preto je snaha o jeho uplatňovanie veľmi dôležitá. Je preto potrebné neustále sa vzdelávať aj v tejto oblasti, a hľadať rôzne informácie a nástroje, ktorými možno toto sociálne hľadisko podporiť, a poskytnúť obstarávateľskej verejnosti také informácie a podklady, ktoré ich od účasti vo verejnom obstarávaní neodradia, ale naopak, aby práve poskytovanie ľahko použiteľných dokumentov a podkladov bolo základom pre ich rozhodnutie zúčastniť sa procesu verejného obstarávania a prispieť tak k širšej hospodárskej súťaži bez zbytočných obáv z neúmerného administratívneho zaťaženia.

Záver

Veríme, že aj informácie, s ktorými ste sa mali možnosť oboznámiť v rámci našej tretej špecifickej príručky k vybraným sociálnym hľadiskám ešte viac rozšíria váš pohľad na sociálne verejné obstarávanie a rovnako tak sa rozšíri aj počet vašich verejných obstarávaní s aplikovaním niektorého z uvedených vhodných sociálnych hľadísk.

Cieľom a zámerom všetkých vydaných príručiek, tak ako aj ostatných materiálov zameriavajúcich sa na podporu vybraných sociálnych hľadísk bolo predstaviť jednotlivé možnosti a formy podpory, priblížiť konkrétne nástroje a spôsoby ich aplikovania v procese verejného obstarávania a poukázať na výsledný pozitívny vplyv, ktorý je možné ich správnym aplikovaním dosiahnuť. Poukázali sme taktiež aj na skutočnosť, že nie každé z uvedených a predstavených sociálnych hľadísk je vhodné na každú procesnú fázu, či na obstaranie každého tovaru, služby či stavebnej práce. Našou snahou bolo zároveň niektoré sociálne hľadiská ukázať aj formou príkladov dobrej praxe, prípadne prostredníctvom rozhodovacej praxe úradu upozorniť na niektoré procesné, či iné pochybenia, na ktoré si je potrebné v budúcnosti pri ich používaní dávať pozor a nezopakovať ich.

V každej z príručiek, ako aj v rámci vzdelávacích aktivít sme upriamovali vašu pozornosť na dôležitosť a význam inštitútu prípravných trhových konzultácií, ktorý určite odporúčame zaradiť do prípravnej fázy vašich zákaziek, pretože len príprava, predvídanie a plánovanie zabezpečí plynulý priebeh procesu, ktorého výsledkom bude požadovaný predmet plnenia bez prieťahov, pochybení a pokút.

Užitočné odkazy a zdroje

1. **Register sociálnych podnikov**
2. **Register chránených dielní a chránených pracovísk**
https://www.upsvr.gov.sk/bb/aktualne-oznamy-1/zoznam-chranenych-dielni-a-chranenych-pracovisk.html?page_id=571195
3. **Oznámenie Komisie Sociálne nakupovanie – Príručka o zohľadňovaní sociálneho hľadiska pri VO-2.** vydanie, C237/01
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2021.237.01.0001.01.SLK&toc=OJ%3AC%3A2021%3A237%3ATOC
4. **Príklady aplikovania sociálneho hľadiska v praxi**
https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_en
5. **Výkladové stanoviská úradu**
<https://www.uvo.gov.sk/legislativametodika-dohlad/vykladove- stanoviska-uradu/prehľad-vykladovych- stanovisk/prehľad-vykladovych- stanovisk-uradu-zakon-c-3432015-z-z-57f.html>
6. Rozsudok C-368/10
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=B9329B10429135335EC01F0A2E38676B?text=&docid=122644&pageIndex=0&doclang=SK&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=93928>
7. **Príklad z praxe Údržba verejnej zeleně a úklid veřejných prostranství ve dvou lokalitách městské části Praha 12**
<https://www.sovz.cz/praxe/udrzba-verejne-zelene-a-uklid-verejnych-prostranstvi-praha-12/>
8. Infografika k **spoločensky zodpovednému verejnému obstarávaniu**
<https://www.uvo.gov.sk/metodika-vzdelavanie/tematicke-materialy/spolocensky-zodpovedne-verejne-obstaravanie>
9. **Webová stránka projektu a výstupy projektu**
<https://zevo.uvo.gov.sk/>

[Projektové výstupy - ZEVO \(gov.sk\)](#)

[Odpovede k najcastejsim otazkam o socialnych hladiskach final aktual.pdf \(gov.sk\)](#)

10. **Značky súvisiace s aplikáciou udržateľného a etického nakupovania**

<https://certifications.controlunion.com/en/certification-programs/certification-programs/ocs-100-organic-content-standard>

<https://textileexchange.org/organic-content-standard/>

<https://icea.bio/en/certifications/non-food/biological-and-sustainable-textile-products/organic-content-standard/>

<https://petaapprovedvegan.peta.org/>

<https://electronicswatch.org/en/>

https://www.ul.com/services/textile-exchange-standard-services-grs-and-rcs?utm_mktocampaign=softlines_sustainability&utm_mktoadid=612849208536&campaignid=17863362898&adgroupid=139650756219&matchtype=b&device=c&creative=612849208536&keyword=global%20recycle%20standard&gclid=Cj0KCQiAorKfBhC0ARIsAHDzslt4HEGM5PHimR3IaU1PY6ExReR_L4LJZ2feSTV6CMR5prB5boUawEoaAj1YEALw_wcB

11. **Legislatíva**

https://www.slov-lex.sk/pravne_predpisy/SK/ZZ/2015/343/20230101.html